

Med Högre utbildning i hängmattan

Anders Sonesson

Sommaren är här, åtminstone på pappret, och med den också den tid på året då många inom högskolan kan unna sig att lyfta blicken något och reflektera över de gångna terminerna. Då kan det passa särskilt bra med ett nytt nummer av *Högre utbildning* i handen, eller kanske snarare i läsplattan. Bidragen i detta sommarnummer återspeglar den högre utbildningens stora bredd och samtidigt de många och ofta mycket olika mål som undervisningen kan syfta till – från förståelse för livets grundläggande byggstenar till insikter om hur normer formar våra utbildningar och deras innehåll. Vi på redaktionen har påmint om hur mångfacetterad den högre utbildningen är och vi tror att läsaren precis som vi kan hitta mycket att reflektera över.

Inom många ämnen, särskilt inom naturvetenskap, medicin och teknik, krävs en djup förståelse för submikroskopiska strukturer och processer som vi aldrig kan se eller ta på. Vi är hänvisade till olika representationer eller analogier hämtade från den makroskopiska världen, tankeverktyg som kan vara till hjälp men som också kan befästa tidigare missförstånd eller till och med ge upphov till nya. **Larson och Stadig Degerman** diskuterar i artikeln *Erfarenhetens och reflektionens betydelse för lärandet av molekylära processer* hur studenter i grupp kan hjälpas till en ökad förståelse för olika abstrakta fenomen

Även i artikel nummer två diskuteras reflektion i grupp men här för andra syften. I en artikel med den mångtydiga titeln *Workshop – att skapa rum för möten som kan förändra* diskuterar **Ek och Safrankova** utbildningens möjligheter att förbereda studenterna för en aktiv och ansvarsstagande roll i det demokratiska samhället. Inspirerade av Gert Biestas tankar om utbildning för demokrati har författarna utvecklat en form för workshops menade att ge sådana erfarenheter och färdigheter som är viktiga för att kunna utöva ett kritiskt och demokratiskt förhållningssätt.

Nästa bidrag diskuterar en annan typ av förväntan på den högre utbildningen som ofta kommer till uttryck i olika policydokument – att studenter skall göras anställningsbara. Vad detta begrepp egentligen betyder och vad som kännetecknar den som är anställningsbar råder det dock ingen konsensus kring och olika aktörer kan därför använda begreppet för egna agendor. Beroende på vad som läggs in i ordet finns en risk för att värdet av olika förmågor och egenskaper som hamnar utanför definitionen devalveras. I *Formandet av anställningsbara studenter: En reflektion kring karriärvägledning inom högre utbildning* diskuterar **Vesterberg** hur begreppet anställningsbar används inom högskolan och hur det kan nyttjas som ett verktyg för att forma och styra individers viljor och strävanden. Samtidigt sympatiserar författaren med studenternas behov av en första anställning efter studierna och en framtida karriär. Lösningen blir att hjälpa dem att spela ”spelet” men samtidigt också utveckla ett kritiskt perspektiv på det.

För många av de mål om vetenskaplighet och kritisk förmåga som återfinns högskolans styrdokument förväntas studenters projektarbeten och uppsatser spela en avgörande roll. Att väl nyttja den tid som är avsatt för läraren att stödja studenterna i sådana aktiviteter är klokt för alla inblandade. Ofta upplever lärare dock att tiden inte räcker till, inte minst då det kan finnas stora skillnader i förkunskaper hos studenterna. **Lindskog och Hult** beskriver i detta nummers första goda exempel hur de använder ett flervalsprov för att hjälpa teknologistudenter till den

kunskaps- och färdighetsnivå som krävs för att klara ett efterföljande projektarbete med stöd av de lärarresurser som finns till förfogande. I *Flervalssprov för effektiv styrning mot sammansatta kunskaper och bättre projektarbeten* kan vi ta del av ett sinnrikt flervalssprov som är utformat för att studenterna förutom teoretiska kunskaper även ska tillägna sig olika matematiska färdigheter samt förmågan att lösa flera typer av problem.

I **Thorsson och Holmers** goda exempel *Att arbeta tillsammans – utvärdering av nytt kursupplägg av examensarbeten* får vi ytterligare ett exempel på hur grupphandledning framgångsrikt kan användas som komplement till individuell handledning (se nr 2, 2013 för fler exempel). Författarna beskriver hur de utformat en lektions- och seminariestruktur som startar redan innan examensarbetet påbörjas och sedan följer studenterna genom det efterföljande arbetet. Utvärdering har visat en ökad kvalitet och förbättrad genomströmning samt att studenterna i större utsträckning blivit färdiga inom avsatt tid.

Även om den högre utbildningen förväntas förvalta många akademiska och samhällsliga normer finns det andra normer som kanske inte alls bör reproduceras utan istället motverkas. Ett exempel på de sistnämnda är bilden av den lärde och kreative konstnären, författaren eller forskaren som man, eller kanske snarare som inte kvinna. Från att inte uppmärksammas alls har med tiden och en ökande medvetenhet om jämställdhetsproblematiken fler och fler slagits av att litteraturlistorna för våra kurser ofta fylls av manliga författare, vilka i sin tur oftast skriver om andra män. Men vad gör man åt det? I det goda exemplet *Könsmedveten kurslitteratur som ett led i jämställdhetsarbetet* beskriver **Eckart och Fjordevik** hur de inom ämnet Tyska inte bara kompletterat litteraturlistorna med kvinnliga författare utan också i sin undervisning kommit att problematisera villkoren för manligt och kvinnligt författarskap samt använda genusforskning för att ytterligare belysa problematiken.

Förkroppsligandet av många av de kunskaper och förmågor som studenterna förväntas utveckla genom sin utbildning sker genom deras texter. Men skrivandet och texten är även ett medel för deras lärande. Att studenterna lär sig skriva akademiskt är därför särskilt viktigt. Det är dock inte alltid helt lätt och även med många tillfällen till träning utvecklar många studenter inte denna färdighet tillräckligt väl. Läraren har haft längre tid på sig men även om man själv är en duktig skribent kanske man saknar strategier eller tillräckliga kunskaper om akademiskt skrivande och textfunktion för att undervisa i det. **Eklund Heinonen och Sköldvall** delar i sitt goda exempel *Nu har vi ett gemensamt språk – om ämnesintegrerad undervisning i akademiskt skrivande* med sig av hur de arbetat för att hjälpa studenter att bli bättre på att skriva.

Vårt sista bidrag är en debattartikel med titeln *När kurslitteratur blir receptförslag - Om bristen på kritiska textläsningar*. I denna sätter **Dodillet** fingret på ett tillvägagångssätt som nog många känner igen: Komplexa och långt ifrån oproblematiska böcker sätts i händerna på studenter som både saknar förkunskaper i ämnet och vana av genren, inte för att de ska hjälpas att förstå och kritiskt värdera böckerna utan för att de ska använda dem för kvalificerad analys eller reflektion över olika fenomen eller verksamheter. Resultatet riskerar att bli en kombination av ett lågt utbyte av läsningen och en problematisk eller kanske till och med felaktig förståelse för de aktuella fenomenen eller verksamheterna. Ett pedagogiskt skott i foten alltså. Författaren använder läsning av Knud Illeris bok *Lärande* som exempel, en bok som flera av *Högre utbildnings* läsare känner till och som används inom många olika utbildningar där lärandeteorier ingår, och illustrerar samtidigt vad en kritisk läsning kan innebära.

Avslutningsvis vill vi i redaktionen framföra ett varmt tack till våra två avgående redaktörer Maja Elmgren och Lars Geschwind för alla deras insatser i det redaktionella arbetet och för tidskriften. Samtidigt vill vi hälsa Maria Weurlander varmt välkommen som ny redaktör.

Glad sommar!